

## Nagłość w pojęciu wypadku przy pracy

### 1. Uwagi wstępne

Jedną z cech, która charakteryzuje pojęcie wypadku przy pracy jest nagłość. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych<sup>1</sup>, wypadkiem przy pracy jest nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą. Za swoistą cechę wypadku losowego uznaje się nagłość, która charakteryzuje przebieg tego zdarzenia<sup>2</sup>, co oznacza że zdarzenie to powinno nastąpić w sposób gwałtowny, niespodziewany, nagły<sup>3</sup>. Synonimami określenia nagłości jest więc nieoczekiwany, niezwykły, zaskakujący, szybki<sup>4</sup>. W związku z tym wskazane cechy powinny także charakteryzować wypadek przy pracy. Z literalnego brzmienia definicji wypadku przy pracy wynika, że nagłość odnosi się do określenia zdarzenia, którym jest wypadek, nieszczęśliwe wydarzenie. Wobec tego pojawia się pytanie, czy nagłość powinna charakteryzować także pozostałe elementy definicji wypadku przy pracy, jak przyczynę zewnętrzną, szkodę na osobie. Inną niezwykle istotną kwestią jest także ustalenie, jakie kryteria należy stosować przy określaniu cechy nagłości,

- 
- 1 Dz.U. Nr 199, poz. 1673, dalej zwana ustawą wypadkową.
  - 2 Zwraca na to uwagę także J. Loga, Wypadek przy pracy. Pojęcie prawne, Warszawa 1981, s. 71.
  - 3 I. Jędrasik-Jankowska, Ubezpieczenie społeczne. Ubezpieczenie chorobowe. Ubezpieczenie wypadkowe, t. III, Warszawa 2003, s. 163. Tak też T. Zieliński, który stwierdził, że w praktyce życia codziennego przez nagle zdarzenie rozumie się fakty mające przebieg chwilowy, występujące błyskawicznie. T. Zieliński, Prawo pracy. Zarys systemu, część III, Kraków 1986, s. 26. J. Loga zauważa, iż potocznie nagłość jest rozumiana jako działanie momentalne, jednorazowe, J. Loga, Wypadek przy pracy. Pojęcie prawne, Warszawa 1975, s. 53. Zob. też definicję wypadku, (w:) M. Szymczak (red.), Słownik języka polskiego, t. III, Warszawa 1981, s. 827.
  - 4 Por. pojęcie nagłości (w:) M. Szymczak (red.), Słownik języka polskiego, t. II..., s. 259.

bowiem ustawa ich nie wskazuje. Czy w tej sytuacji możliwe jest stosowanie granicy czasowej? Wielokrotnie przyjmuje się pogląd, że nagle zdarzenie, które wystąpiło w czasie jednego dnia pracy, tzw. dniówki roboczej, jest wypadkiem przy pracy. Nagłość nie ma normatywnych kryteriów, dlatego też była ona kształtowana przez orzecznictwo sądowe, lekarskie oraz doktrynę<sup>5</sup>. W tej mierze bogaty dorobek judykatury i doktryny w znacznej części zachowuje aktualność. Na wstępie należy podkreślić, iż były różne koncepcje co do ustalenia, który z elementów pojęcia wypadku przy pracy charakteryzuje się nagłością. Cecha ta była odnoszona do przebiegu zdarzenia, oddziaływania przyczyny zewnętrznej lub powstania skutków wypadku przy pracy. W związku z rozbieżnymi poglądami w tej kwestii, jak i wprowadzeniem do definicji wypadku przy pracy elementu szkody na osobie, nowego spojrzenia wymaga ustalenie, który ze składników pojęcia wypadku przy pracy: zdarzenie, przyczyna zewnętrzna, uraz lub śmierć, powinien charakteryzować się nagłością. Najpierw należy zwrócić uwagę, jak kształtowało się pojęcie nagłości w poglądach doktryny i judykatury.

Należy stwierdzić, że w znacznej części wypadków nagłość jest zauważalna od razu np. w razie upadku, skaleczenia, uderzenia itp., kiedy moment zajścia zdarzenia jest dokładnie określony w czasie. Natomiast wypadki, których przyczyną jest szkodliwe oddziaływanie czynników chemicznych lub klimatycznych, jak np. zaczadzenie, odmrożenie z natury rzeczy trwa przez dłuższy czas, co sprawia trudności w ocenie ich nagłości. W związku z taką różnorodnością stanów faktycznych, cecha nagłości w definicji wypadku przy pracy nie była interpretowana dosłownie, jak słusznie zauważył W. Szubert „wymykała się ona spod ścisłych określeń”<sup>6</sup>. W nauce i orzecznictwie pojawiły się tendencje do szerokiego interpretowania kryterium nagłości<sup>7</sup>. Podejmowano próby określenia ram czasowych, w których dane zdarzenie powinno nastąpić, aby uznać je za wypadek przy pracy. W orzecznictwie lekarskim dotyczącym spraw wypadkowych jako następstwa wypadku kwalifiko-

---

5 Tak też stwierdził SN w uzasadnieniu do uchwały siedmiu sędziów z 11.2.1963 r., OSPiKA 1964, nr 2, poz. 23, s. 57–58.

6 W. Szubert, Ubezpieczenie od wypadków przy pracy w perspektywie rozwojowej, Państwo i Prawo 1950, z. 10, s. 83.

7 J. Loga, Wypadek przy pracy..., Warszawa 1981, s. 53.

wano nie tylko uszkodzenia ciała, które powstały nagle lub w bardzo krótkim czasie, ale także gdy wystąpiły w ciągu jednego dnia pracy pod wpływem szkodliwego czynnika działającego przez kilka godzin<sup>8</sup>. W orzecznictwie sądowym także sformułowano taki sam sposób interpretowania cechy nagłości, którą charakteryzowało się nie tylko jednorazowe działanie przyczyny zewnętrznej, ale również powtarzające się i trwające przez niezbyt długi okres, lecz nieprzekraczające dniówki roboczej<sup>9</sup>. W niektórych orzeczeniach sąd traktował określenie dniówki roboczej dosyć rygorystycznie. W jednym z wyroków<sup>10</sup> nie uznano za wypadek przy pracy zdarzenia, którego następstwa chorobowe ujawniły się dopiero po dniówce roboczej. Taki pogląd znalazł akceptację w poglądach przedstawicieli nauki wyrażonych na temat ujęcia nagłości<sup>11</sup>. J. Loga zauważył także, że nie ma uzasadnienia do tego, by rozszerzać okres ponad jeden dzień roboczy, w którym wystąpienie zdarzenia cechowałaby nagłość. Po przekroczeniu takiego terminu nie można byłoby wskazać już żadnej innej granicy, dającej się racjonalnie uzasadnić<sup>12</sup>. Jednakże w doktrynie opowiadano się także za ostrożnym

- 
- 8 J. Jasiński, *Orzecznictwo lekarskie wypadkowe*, Warszawa 1947, s. 22. W. Dzużyński, *Orzecznictwo w chorobach wewnętrznych*, Lwów, s. 15; tenże, glosa do uchwały SN z 11.2.1963 r., *OSPİKA* 1964, nr 2, poz. 59, w której stwierdził, że przy ocenie kryterium nagłości nie jest konieczne jednorazowe, momentalne działanie. Może być ono wielokrotne lub trwać przez moment np. porażenie prądem lub dłużej, do upływu jednej dniówki roboczej.
- 9 Wyrok TUS z 19.9.1958 r., TR 149/58, *OSPİKA* 1960, nr 3, poz. 64, powtórzony w wyroku SN z 30.6.1999 r., II UKN 24/99, *OSNAPİUS* 2000, nr 18, poz. 697. Okres jednego dnia roboczego został zaczerpnięty z ustawodawstwa niemieckiego, Urząd Ubezpieczeniowy (RVA) ustalił kryterium pojęcia nagłości, jakim był czas jednej dniówki roboczej. Por. J. Loga, *Wypadek przy pracy...*, 1981, s. 50.
- 10 Wyrok SN z 18.3.1999 r., II UKN 523/98, *OSNP* 2000, nr 10, poz. 396.
- 11 T. Zieliński, *Prawo pracy. Zarys systemu...*, s. 27, stwierdził, że to umowne kryterium pozwala na włączenie w zakres pojęcia wypadku przy pracy nie tylko zdarzenia o przebiegu gwałtownym w dosłownym tego słowa znaczeniu, lecz także zdarzenia wywołujące obrażenia cielesne w czasie dłuższym niż chwila. Tak rozumiane kryterium nagłości odpowiada względem słuszności i jest także zgodne z przekonaniem opartym na tzw. „intuicji zbiorowej”, że uraz doznany przez pracownika w danym dniu jest wypadkiem, a nie chorobą.
- 12 J. Loga, *Wypadek przy pracy...*, 1981, s. 49, 55, który dodał, że ustalenie dokładnej granicy końcowej okresu, w ciągu którego trwać może zdarzenie losowe, nie tracąc cechy nagłości, ma istotne znaczenie z punktu widzenia pewności porządku prawnego. Zauważa to także J. Skoczyński, (w:) Z. Salwa (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*. Warszawa 2004, s. 711, stwierdzając, że okres dniówki roboczej jest to najdłuższy okres, jaki mógłby zostać racjonalnie przyjęty w celu bliższego określenia nagłości zdarzenia.

stosowaniem takiego ograniczenia. W. Szubert podnosił, że rozstrzygnięcie, jaką miarę przyjęć za odpowiadającą kryterium nagłości ma charakter dowolny, bowiem nie ma ścisłych granic między pojęciem nagłości a powolnością, stopniowalnością<sup>13</sup>. Ponadto J. Loga wyraził pogląd, że w ubezpieczeniu wypadkowym okres, w jakim powinien zamknąć się przebieg nagłego, losowego zdarzenia, aby nie straciło ono cechy wypadku losowego, ma charakter umowny<sup>14</sup>. Dlatego też granica czasowa jednej dniówki roboczej nie może być stosowana w sposób sztywny, gdyż ocena nagłości powinna być dokonywana z uwzględnieniem konkretnych okoliczności wypadku<sup>15</sup>.

Z uwagi na to, że jest to ograniczenie ustalone w sposób dowolny, gdyż nie ma normatywnej podstawy, to w niektórych przypadkach może powodować niesprawiedliwe rozstrzygnięcia. Od tego, jak będzie rozumiana przesłanka nagłości, będzie zależało, czy dane zdarzenie zostanie zakwalifikowane jako wypadek przy pracy. Jeżeli zdarzenie nie powstanie w sposób nagły, to nie może być wypadkiem przy pracy. Z kolei takie zdarzenie, jeśli spowodowało wystąpienie zmian w stanie zdrowia ubezpieczonego, wskutek działania czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub sposobu wykonywania pracy, może zostać uznane za chorobę zawodową, o ile stwierdzona choroba jest wymieniona w wykazie chorób zawodowych (art. 4 ustawy wypadkowej). Są to więc takie zdarzenia, które nie powstają w sposób nagły, ale wskutek długotrwałego oddziaływania szkodliwych czynników, przekraczającego okres jednej dniówki roboczej. Uznanie zdarzenia za wypadek przy pracy lub chorobę zawodową jest istotne z punktu widzenia ubezpieczonego, który – w razie spełnienia jeszcze innych ustawowych przesłanek – ma prawo do świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego (art. 6 ustawy wypadkowej). Przyznanie i ustalenie wysokości świadczeń ubezpieczeniowych nie jest zależ-

---

13 W. Szubert, *Ubezpieczenie od wypadków...*, s. 83.

14 J. Loga, *Wypadek przy pracy...*, 1981, s. 49. Na tle obecnego stanu prawnego takie stanowisko wyrazili także W. Zarychta, T. Szymanek, *Wypadki przy pracy i dochodzenie roszczeń*, Warszawa 2004, s. 43, stwierdzając, że pojęcie nagłości zdarzenia ma charakter umowny i funkcjonuje w orzecznictwie SN jako orientacyjne granice czasowe, w zasadzie nieprzekraczające dniówki roboczej. I. Jędrasik-Jankowska, *Ubezpieczenie społeczne...*, t. III, s. 164.

15 K. Zakrzewska-Szczeptańska, M. Kurowska, *Postępowanie i świadczenia w sprawach wypadków przy pracy i chorób zawodowych*, Służba Pracownicza 1992, nr 11, s. 3.

ne od takich okoliczności, jak przyczynienie się ubezpieczonego do powstania lub zwiększenia szkody<sup>16</sup> lub miarkowanie odszkodowania ze względu na stan majątkowy ubezpieczonego lub osoby odpowiedzialnej za szkodę. Zatem w niektórych sytuacjach są one świadczeniami korzystniejszymi dla ubezpieczonego od roszczeń cywilnoprawnych. Jeżeli dane zdarzenie nie mogłoby być uznane za wypadek przy pracy z powodu braku cechy nagłości bądź zakwalifikowane jako choroba zawodowa z uwagi na brak jej w wykazie chorób zawodowych, to takie zdarzenie należałoby określić jako tzw. chorobę pracowniczą. Stwierdzenie choroby pracowniczej nie uprawnia także do świadczeń z ustawy wypadkowej, dlatego też pracownik może wystąpić z roszczeniami przewidzianymi w kc., a zwłaszcza z roszczeniami regulowanymi przepisami dotyczącymi czynów niedozwolonych.

Powyższe uwagi pozwalają zauważyć, że nagłość w pojęciu wypadku przy pracy nie jest określana bezwzględnie ścisłymi kryteriami, gdyż nie jest rozumiana dosłownie, a raczej jest interpretowana rozszerzająco. Z jednej strony pozwala to na uznawanie za wypadek przy pracy także takich zdarzeń, w których działania przyczyny zewnętrznej nie można zauważyć natychmiast, gdyż skutek jej oddziaływania pojawia się po jakimś czasie. Z drugiej strony cecha nagłości podlega także ograniczeniu, gdyż długotrwałość oddziaływania przyczyny zewnętrznej jest traktowana jako cecha odróżniająca wypadek przy pracy od choroby zawodowej, charakteryzującej się stopniowym nasileniem objawów chorobowych<sup>17</sup>. Zwracano uwagę, że kryteria oceny nagłości

- 
- 16    Dopiero znaczne przyczynienie się do spowodowania wypadku lub gdy wyłączną przyczyną wypadku jest umyślne lub rażąco niedbale naruszenie przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia przez ubezpieczonego, spowoduje pozbawienie go świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego (art. 21 ustawy wypadkowej).
- 17    J. Loga, *Wypadek przy pracy...*, 1981, s. 49, 55–56, który podkreśla, że w sytuacji, kiedy ubezpieczenie od wypadków przy pracy obejmuje ochroną osobno dwa ryzyka: wypadek przy pracy i chorobę zawodową, cecha nagłości jest istotnym znamieniem pozwalającym na wytyczenie granicy między wypadkiem przy pracy i chorobą zawodową. Taki pogląd jest także utrzymywany obecnie np: T. Zieliński, (w:) L. Florek, T. Zeliński, *Prawo pracy*, Warszawa 2004, s. 249; tenże, *Prawo pracy. Zarys systemu...*, s. 27, wyraził pogląd, że ściśle określenie czasowej granicy nagłości zdarzenia jest przydatne do odróżnienia wypadków przy pracy od chorób zawodowych; J. Kuźniar, *Kodeks pracy*, Warszawa 2004, s. 791, stwierdził, że nagłość zdarzenia stanowi zaprzeczenie powolnego rozwoju lub kumulowania się objawów charakterystycznych dla chorób zawodowych lub pracowniczych. W. Zarychta, T. Szymanek, *Wypadki przy pracy...*, s. 42, wyrazili pogląd, że cecha nagłości może być traktowana jako wyróżnik oddzielający wypadek przy pracy od innego niebezpiecznego zdarzenia pozostającego w związku przyczynowym z pracą. Tak

powinny być stosowane w sposób racjonalny, a więc zgodny z celem przepisów warunkujących uzyskanie świadczeń wypadkowych, aby nie były one przyznawane w przypadkach nieprzewidzianych w ustawie w razie stosowania zbyt rozszerzającej wykładni tej cechy<sup>18</sup>. Powstaje więc pytanie o to, jakie znaczenie ma pojęcie nagłości w obecnej definicji wypadku przy pracy. W dotychczasowym dorobku piśmiennictwa i judykatury brak też jest jednoznacznego określenia do którego elementu pojęcia wypadku przy pracy nagłość ma się odnosić. Rozstrzygnięcia wymaga także kwestia, czy dotychczasowe kryterium czasowe, jakim jest dniówka robocza powinno charakteryzować „nagłość”<sup>19</sup>. Obecnie pojęcie dniówki roboczej w przypadku pracownika należy zastąpić dobą pracowniczą, którą są 24 kolejne godziny od momentu rozpoczęcia pracy (art. 128 § 3 pkt 1 kp.).

W dalszej części zostanie omówiona cecha nagłości w odniesieniu do poszczególnych elementów pojęcia wypadku przy pracy, także w oparciu o poglądy doktryny i judykatury, które w tej mierze przedstawiały różne ujęcia *differentia specifica* wypadku przy pracy. W tym celu zasadne było wyodrębnienie wyrażonych stanowisk i usystematyzowanie ich według kolejno wymienionych w definicji wypadku przy pracy składników, do których cecha nagłości mogłaby się odnosić.

## 2. Nagłość zdarzenia

Z literalnego brzmienia pojęcia wypadku przy pracy w art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej wynika, że nagłość określa zdarzenie spowodowane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć i pozostające w związku z pracą. Oznacza to, że nagłość charakteryzuje przebieg

---

też J. Skoczyński, (w:) Z. Salwa (red.), Kodeks pracy. Komentarz..., s. 711. Odmiennie stanowisko wyraziła I. Jędrasik-Jankowska, Ubezpieczenie społeczne..., t. III, s. 165–6, stwierdzając że kryterium różnicującym oba pojęcia nie jest czas działania przyczyny zewnętrznej, ale charakter jej powiązania z pracą (przy wypadku przy pracy przyczyną zewnętrzną jest zakłócenie procesu pracy, przyczyną zewnętrzną choroby zawodowej jest praca jako taka, jej rodzaj, charakter).

18 J. Pasternak, Glosa do uchwały SN z 11.2.1963 r., OSPiKA 1964, nr 2, poz. 59, s. 61.

19 I. Jędrasik-Jankowska, Ubezpieczenie społeczne. Ubezpieczenie chorobowe. Ubezpieczenie wypadkowe, t. III, Warszawa 2002, s. 62, która skrytykowała odnoszenie cechy nagłości do przyczyny zewnętrznej lub ujmowanie jej jako ustalenie granic czasowych między zadziałaniem przyczyny zewnętrznej a ujawnieniem się skutku jako nieodpowiadające realiom „produkcji techniki”.

zdarzenia, na powstanie którego składają się wymienione elementy definicji wypadku przy pracy. W związku z tym pojawia się pytanie, czy ustalenie nagłego zdarzenia powinno wiązać się z określeniem, że także przyczyna zewnętrzna lub szkoda na osobie ma wystąpić w sposób nagły. W tej kwestii występują różnicowane poglądy.

Określając pojęcie nagłości, należy odwołać się do reguł wykładni prawa. Nagłość w języku potocznym oznacza coś momentalnego, chwilowego, niespodziewanego. W doktrynie i orzecznictwie ustalono, że przyjęcie takiego rozumienia nagłości na gruncie definicji wypadku przy pracy byłoby zabiegiem ograniczającym uznawanie poszczególnych zdarzeń za wypadek przy pracy, szczególnie powstałych na skutek działania czynników szkodliwych, które dla swoich skutków wymagają dłuższego czasu oddziaływania. Dlatego też zdecydowanie odrzucono stosowanie interpretacji nagłości zgodnej z jej znaczeniem w języku potocznym. Dopiero wykładnia funkcjonalna może przybliżyć nam rozumienie nagłości, gdyż należy ustalić, jaki cel ma realizować definicja wypadku przy pracy. Mianowicie, powinna ona obejmować jak największą liczbę nieszczęśliwych zdarzeń związanych z wykonywaniem pracy, których wykrywanie oraz związane z tym konsekwencje mają służyć staraniom o zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz ochrony prawnej osobom poszkodowanym. Z takich względów nagłość powinna być interpretowana jak najszerzej. Przemawia za tym także dyrektywa słuszności, która nakazywałaby stosowanie interpretacji korzystniejszej dla poszkodowanych z powodu zapewnienia im szerokiej ochrony w zakresie zdolności do pracy. Przykładem są poglądy wyrażone przez orzecznictwo i doktrynę, według których za zdarzenie nagłe uznaje się nie tylko zdarzenie jednorazowe, jak upadek i uderzenie<sup>20</sup>, ale także zagrożenie epidemiologiczne pracownika chorobą wściekliczyną, wywołane narażeniem się na styczność z zakażonym zwierzęciem<sup>21</sup>.

---

20 Zob. wyrok z 2.2.1977 r., III PRN 50/76, PiZS 1978, nr 6, s. 63; A.M. Świątkowski, Komentarz do kodeksu pracy, t. II, Kraków 2002, s. 176.

21 Wyrok SN z 10.2.1984 r., III UZP 21/83, OSP 1985, nr 1, poz. 20, A.M. Świątkowski, Komentarz do kodeksu pracy..., s. 178. J. Kuźniar, Prawo pracy..., s. 792, podkreślił, że samo narażenie na chorobę wściekliczyną nie może być traktowane jako uraz, którym byłby jednak uraz związany z koniecznością zaszczepienia się przeciwko takiej chorobie.

Niektórzy autorzy przy określaniu przesłanki nagłego zdarzenia nie przyjmują granic czasowych, w jakich miałby wystąpić wypadek przy pracy. Według I. Jędrasik–Jankowskiej, wypadek przy pracy jest zdarzeniem losowym, podobnie jak choroba, kalectwo, śmierć i nie chodzi tu o nagle ujawnienie się skutków działania przyczyny zewnętrznej. W ocenie autorki „nagły” nie znaczy „natychmiastowy” w znaczeniu czasowym, ale nieoczekiwany, niespodziewany. Dlatego też np. choroba będzie nagłym zdarzeniem, jeżeli z powodów biologicznych będzie niespodziewana. Oznacza to, że zmiany w stanie zdrowia nie muszą wystąpić natychmiast po zadziałaniu na organizm przyczyny zewnętrznej, ale także mogą ujawnić się w późniejszym okresie. Taka sytuacja może wystąpić w przypadku śmierci, która nastąpiła po kilku miesiącach od napromieniowania. Zdaniem I. Jędrasik–Jankowskiej, nagłość zdarzenia, którym jest wypadek przy pracy, może być rozpatrywana tylko w kategoriach biologicznych, gdyż oznacza nadzwyczajność, nieoczekiwaność danego zdarzenia. Dlatego też nagłość szkody na osobie nie wiąże się z ustalaniem czasowych powiązań między przyczyną zewnętrzną a skutkiem. Autorka prezentuje więc pogląd, iż nagłym zdarzeniem jest nieoczekiwane doznanie urazu lub wystąpienie śmierci, bez względu na to, czy pojawiły się one bezpośrednio po działaniu przyczyny zewnętrznej, czy później<sup>22</sup>. Takie stanowisko znajduje odzwierciedlenie w art. 3 ust. 4 ustawy wypadkowej, w którym za śmiertelny wypadek przy pracy uznaje się także zdarzenie, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nie przekraczającym sześciu miesięcy od dnia wypadku. Oznacza to, że za skutki wypadku przy pracy uważa się

---

22 I. Jędrasik–Jankowska, *Ubezpieczenie społeczne...*, t. III, s. 164–166. Jednakże autorka ujęła tę kwestię odmiennie, twierdząc: „nagle zdarzenie” występuje wówczas, gdy to zdarzenie zajdzie w pewnym, ograniczonym przedziale czasowym, tak, Ubezpieczenie społeczne (chorobowe, rentowe i emerytalne). *Zarys części ogólnej*, Warszawa 1987, s. 92; Tak też T. Zieliński, (w:) L. Florek, T. Zieliński, *Prawo pracy...*, s. 249, który dodał, że nagłym zdarzeniem nie jest zaskakujące powstanie samej przyczyny urazu, ale niespodziewane doznanie urazu cielesnego. Ustawa wypadkowa obejmuje również takie wypadki, których przebieg jest nagły, a skutki rozwijają się w czasie, np. ofiara nagłego urazu umiera po kilku tygodniach lub jej stan zdrowia pogarsza się z dnia na dzień. Zatem autorzy ci podkreślają, że nagłością nie musi charakteryzować się przyczyna zewnętrzna, jak i skutek wypadku w postaci śmierci lub uszczerbku na zdrowiu. Według nich, określenie nagłości zdarzenia łączy się z niespodziewanym, nieoczekiwanym wystąpieniem zdarzenia.



nie tylko takie, które pojawiły się nagle, ale także te, które wystąpiły w dosyć odległym czasie od zadziałania przyczyny zewnętrznej.

Inne stanowisko zaprezentował Z. Salwa. Jego zdaniem, „nagłość zdarzenia” to czas działania przyczyny zewnętrznej i oznacza czas przebiegu tego zdarzenia<sup>23</sup>. Uznaje się, że dla oceny „nagłości zdarzenia” miarodajny jest czas trwania zdarzenia wywołującego określony skutek. „Nagłość zdarzenia” jest więc określeniem momentu jego trwania, dlatego nagłością charakteryzują się ściśle związane ze zdarzeniem okoliczności towarzyszące wystąpieniu tego zdarzenia<sup>24</sup>. Oznacza to, że wypadek musi być nagły, co wiąże się nie tylko z gwałtownym działaniem przyczyny zewnętrznej. Nagłość zdarzenia jest także oceniana w kontekście pojawienia się przyczyny i ujawnienia się skutku tej przyczyny<sup>25</sup>. Nie musi być to zdarzenie powstałe momentalnie, ale trwające stosunkowo przez krótki czas<sup>26</sup>, nieprzekraczający jednego dnia pracy. Nagłość zdarzenia oznacza, że nie może ono przybierać powolnego rozwoju<sup>27</sup>.

Biorąc pod uwagę przedstawione stanowiska należy stwierdzić, że nagłość przy ocenie zdarzenia jest rozumiana wielorako. Raz odnoszona jest do samego wypadku, który powinien wystąpić niespodziewanie, gdyż tym charakteryzuje się zdarzenie losowe. Innym razem nagłe zdarzenie postrzegane jest w ujęciu czasowym, co rodzi kilka koncepcji. Nagłość jest odnoszona przede wszystkim do przyczyny zewnętrznej, jej czas oddziaływania determinuje czas przebiegu zdarzenia, które powinno być krótkotrwałe. Nagłość może być także odnoszona do czasu powstania następstw zdarzenia, czyli urazu, śmierci od momentu działania przyczyny zewnętrznej. Z kolei, gdy się przyjmie, że nagłość

23 Z. Salwa, Pojęcie wypadku przy pracy, PiZS 2003, nr 3, s. 18.

24 K. Zakrzewska-Szczepańska, M. Kurowska, Postępowanie i świadczenia w sprawach wypadków przy pracy..., s. 3; też w wyroku (III PR 27/81) SN stwierdził, że nagłość zdarzenia jest momentem jego trwania, (w:) K. Michaluk, Roszczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w praktyce okręgowych sądów pracy i ubezpieczeń społecznych, PiZS 1984, nr 1, s. 47.

25 W. Tomyn, Wypadki: przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy, w szczególnych okolicznościach, w gospodarstwach rolnych. Choroby zawodowe, Warszawa 1993, s. 40; tak też SN w wyroku z 3.7.2001 r., II UKN 465/00, OSNP 2003, nr 7, poz. 185, stwierdził iż przyczyna i skutek powinny wystąpić nagle.

26 Tak też T. Liszcz, Prawo pracy, Warszawa 2004, s. 386.

27 Wyrok SN z 16.2.2000 r., II UKN 425/99, OSNAPiUS 2001, nr 16, poz. 521.

zdarzenia oznacza, iż powinno ono wystąpić w pewnych ramach czasowych, powstają wątpliwości ze stosowaniem tych ograniczeń do pozostałych elementów definicji wypadku przy pracy, jak przyczyna zewnętrzna, szkoda na osobie. W tym celu należy przeanalizować kolejne elementy definicji wypadku przy pracy, które mogą charakteryzować się nagłością.

### 3. Nagłość a przyczyna zewnętrzna

Cecha nagłości przypisywana jest także działaniu przyczyny zewnętrznej, która powinna pojawić się niespodziewanie, a czynnik szkodliwy powinien działać krótko<sup>28</sup>. W ścisłym znaczeniu przesłanka nagłości oznacza krótkie, momentalne, jednorazowe działanie przyczyny zewnętrznej<sup>29</sup>. Wyjątkowo takie oddziaływanie nie stanowi jednego momentu, lecz trwa przez jakiś czas<sup>30</sup> (np. przy odmrożeniach, udarze słonecznym). Nagłe zdarzenie może wystąpić wówczas, gdy działanie przyczyny zewnętrznej jest wielokrotne, ale nie trwa dłużej niż dniówka robocza<sup>31</sup>. Jej nie jednorazowe oddziaływanie nie odbiera cechy nagłości danemu zdarzeniu<sup>32</sup>. Znamiennej wykładni w tej mierze dokonał TUS w wyroku z 19.9.1958 r., w którym wskazał granicę czasową dla ustalenia nagłości w pojęciu wypadku przy pracy. Trybunał stwierdził, że zdarzenie jest nagłe wówczas, gdy działanie zewnętrznego czynnika wywołującego negatywną reakcję organizmu przebiegało krótko, nie dłużej niż czas trwania dnia pracy. Zatem Trybunał scharakteryzował przesłankę nagłości jako czas oddziaływania przyczyny zewnętrznej

28 J. Kuźniar, *Prawo pracy...*, s. 791.

29 Wyrok SN z 8.12.1998 r., II UKN 349/98, OSNAPiUS 2000, nr 2, poz. 78; K. Michaluk, *Roszczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych...*, s. 47.

30 W. Muszalski, *Ubezpieczenie społeczne*, Warszawa 2004, s. 123.

31 W. Dżułyński, *Orzecznictwo lekarskie w uszkodzeniach narządu ruchu*, Warszawa 1960, s. 30; R. Korolec (red.), *Encyklopedia podręczna. Prawo na co dzień. Prawo pracy i ubezpieczeń społecznych*, Warszawa 1975, hasło: wypadek przy pracy, s. 113. Wyrok SN z 30.6.1999 r., II UKN 24/99, OSNP 2000, nr 18, poz. 697. Podobnie wyrok SN z 18.3.1999 r., II UKN 523/98, OSNAPiUS 2000, nr 10, poz. 396.

32 Wyrok TUS z 19.9.1958 r., TR III 149/58, OSPiKA 1960, nr 3, poz. 63; wyrok SN z 30.6.1999 r., w którym zdarzenie nagłe jest określone jako działanie czynnika zewnętrznego. W wyroku SN z 25.3.1963 r., II PU 27/63, (w:) W. Tomin, *Wypadki: przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy, w szczególnych okolicznościach...*, s. 41, stwierdzono, iż działanie przyczyny zewnętrznej może być także działaniem powtarzającym się.

nej. Nagłość rozumiana jest także jako natychmiastowe ujawnienie się przyczyny zewnętrznej powodującej skutki<sup>33</sup>.

Reasumując powyższe poglądy należy stwierdzić, że cecha nagłości łączona jest z czasem działania przyczyny zewnętrznej, której oddziaływanie może trwać nie dłużej niż dobę pracowniczą. W związku z tym, przyczyna zewnętrzna nie może być długotrwałym oddziaływaniem szkodliwych czynników na organizm człowieka, które doprowadza do nagłego ujawnienia się zmian w stanie zdrowia. Taki pogląd został wyrażony w wyroku z 8.12.1998 r., w którym SN orzekł o braku przesłanek do ustalenia wypadku przy pracy w podanych okolicznościach. Ponadto SN stwierdził, że nieuprawnione jest ograniczanie cechy nagłości tylko do wystąpienia samego zdarzenia jako nagłego skutku oddziaływania czynników zewnętrznych. Pojęcie nagłości zdarzenia jest przeciwieństwem powolnego rozwoju, kumulowania się objawów charakterystycznych dla chorób. W związku z tym, za nagłe zdarzenie uważa się takie, które powstało wskutek działania przyczyny zewnętrznej przez krótki czas<sup>34</sup>. Odmienne stanowisko zostało wyrażone w literaturze. Według J. Kurcysusa, wiązanie warunku nagłości tylko z przyczyną, a nie ze zdarzeniem może doprowadzić do sytuacji, w której wystąpienie uszkodzenia ciała nie zostanie zaliczone do następstw wypadku przy pracy<sup>35</sup>, gdyż jego przyczyna miała postać dłuższego oddziaływania na organizm człowieka. Do takich czynników zaliczamy przyczyny o charakterze ciągłym, np. odmrożenia, udary.

Przedstawione stanowiska doktryny i judykatury pozwalają założyć, że ocena nagłego zdarzenia jest związana także z odnośnictwem tej cechy do oddziaływania przyczyny zewnętrznej. Przesłanka nagłości przy określaniu przyczyny zewnętrznej również nie jest stosowana dosłownie, lecz znacznie szerzej jako momentalne, błyskawiczne jej działanie. Ścisła interpretacja tej cechy prowadziłaby do znacznego ograniczenia uwzględniania zdarzeń, które powstałyby w wyniku działania przyczyny zewnętrznej przez dłuższy czas, np. wpływu niskiej

33 L. Brzozowski, Wypadki przy pracy, w drodze do pracy i z pracy, Gdańsk 1999, s. 33.

34 II UKN 349/98, OSNP 2000, nr 2, poz. 78.

35 J. Kurcysz, Wypadki przy pracy, Katowice 1967, s. 13.

temperatury<sup>36</sup>. Działanie przyczyny zewnętrznej może być kilkakrotne i trwać przez pewien czas, a więc nie musi wystąpić jednorazowe jej działanie. Jednakże nie może być ono długotrwałe, gdyż przyczyna zewnętrzna powinna wywołać nagle zdarzenie, którego powstanie nie może być wynikiem powolnego rozwoju objawów chorobowych<sup>37</sup>. Odmienne poglądy w tej kwestii przedstawił W. Szubert, który stwierdził, że nieracjonalna jest sytuacja, w której odmawia się uznania zdarzenia za wypadek przy pracy z powodu długotrwałości działania szkodliwych czynników, przekraczającego miarę czasu przyjętą dla wypadków, czyli dniówkę roboczą. Natomiast, gdyby choroba wystąpiła nagle po jednym dniu pracy, wówczas stwierdzono by wypadek przy pracy i pracownik otrzymałby świadczenie<sup>38</sup>.

Trudno przyznać rację W. Szubertowi, gdyż na wystąpienie nagłego zdarzenia składa się działanie przyczyny zewnętrznej oraz powstanie zmian w stanie zdrowia, które wobec tego powinny także charakteryzować się nagłością. Regułą jest przyjmowanie miary czasu – w postaci jednego dnia – w którym wystąpiło szkodliwe oddziaływanie oraz jego skutki. Wątek łączenia nagłości z następstwami zdarzenia, jakim jest wypadek przy pracy, zostanie szerzej omówiony poniżej.

#### 4. Nagłość a szkoda na osobie<sup>39</sup>

Kolejnym elementem definicji wypadku przy pracy, który może charakteryzować się nagłością, jest szkoda na osobie w postaci doznania urazu lub śmierć ubezpieczonego. Urazem jest uszkodzenie tkanek

---

36 Takiego zdania są również R. Celeda, (w:) L. Florek (red.), *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 1136; I. Jędrasik-Jankowska, *Ubezpieczenie społeczne...*, t. III, s. 163. J. Skoczyński, (w:) Z. Salwa (red.), *Kodeks pracy. Komentarz...*, s. 711, który wyraził stanowisko, że takie rozumienie nagłego zdarzenia prowadziłoby do uwzględniania wypadków spowodowanych przede wszystkim czynnikami mechanicznymi.

37 Wyrok SN z 8.12.1998 r., II UKN 349/98, OSNP 2000, nr 2, poz. 78.

38 W. Szubert, *Ubezpieczenie od wypadków...*, s. 88.

39 Na wstępie podkreślę, że rozważania w tej części oparte są głównie na dorobku ukształtowanym na gruncie poprzedniego stanu prawnego. Cecha nagłości była wówczas odnoszona do skutków wypadku, czyli szkody na osobie, która wówczas nie była ustawowym elementem pojęcia wypadku przy pracy. Dlatego w miejscu, gdzie występuje określenie następstwa, skutki wypadku należy przez to rozumieć odpowiednio szkodę na osobie, którą w obecnej definicji wypadku przy pracy jest uraz lub śmierć.

ciała lub narządów człowieka wskutek działania czynnika zewnętrznego (art. 2 pkt 13 ustawy wypadkowej)<sup>40</sup>. Na gruncie ustawy wypadkowej nie wprowadza się rozróżnienia szkody na osobie na szkodę majątkową i niemajątkową, jakie występuje w kc. Dopiero analiza przesłanek poszczególnych świadczeń z ustawy wypadkowej pozwoliłaby określić, czy pokrywają one tylko szkodę majątkową, czy także szkodę niemajątkową.

W przypadku stwierdzenia szkody na osobie cecha nagłości także nie jest rozumiana ściśle, jako krótkotrwale ujawnienie się skutków nagłego zdarzenia. J. Jasiński wyraził stanowisko, iż następstwa wypadku przy pracy nie muszą powstać w sposób nagły, ale w ciągu dnia pracy pod wpływem działania przez kilka godzin szkodliwego czynnika zewnętrznego<sup>41</sup>. J. Jończyk cechę nagłości odnosi do uszczerbku na zdrowiu, który może być ustalony po jakimś czasie, natomiast śmierć uważa za nagłą w znaczeniu prawnym, tzn. że musi nastąpić w czasie sześciu miesięcy od dnia wypadku<sup>42</sup>. Termin ten wynika z definicji śmiertelnego wypadku przy pracy zawartej w art. 3 ust. 4 ustawy wypadkowej. Zdaniem J. Broła, wypadkiem przy pracy będzie takie zdarzenie, kiedy działanie np. czynników termicznych, chemicznych (przyczyna zewnętrzna) na organizm ubezpieczonego wywołało ujemne skutki (np. zatrucie) w ciągu dnia pracy. Autor podkreślił, że dłuższe działanie przyczyny zewnętrznej, ponad dniówkę roboczą, które spowodowało chorobę, wiąże się z możliwością kwalifikacji jej jako choroby zawodowej<sup>43</sup>. W literaturze uznaje się, że element nagłości jest integralnie związany z ujawnieniem się skutków wypadku losowego na osobie pracownika<sup>44</sup>. Koncepcję stosowania cechy nagłości do szkody na osobie prezentuje także orzecznictwo. SN wielokrotnie wypowiadał

---

40 Szerzej, W. Witoszko, Uraz jako element definicji wypadku przy pracy, *Monitor Prawa Pracy* 2006, nr 6, s. 301.

41 J. Jasiński, *Orzecznictwo lekarskie...*, s. 22.

42 J. Jończyk, *Prawo zabezpieczenia społecznego*, Kraków 2003, s. 237.

43 J. Broł, *Odpowiedzialność odszkodowawcza zakładu pracy za wypadki przy pracy*, Warszawa 1981, s. 43.

44 W. Zarychta, T. Szymanek, *Wypadki przy pracy...*, s. 41; I. Jędrasik-Jankowska, *Ubezpieczenie społeczne...*, t. III, s. 165, stwierdziła, że prawidłowe jest odnoszenie nagłości do skutku, jeśli chodzi o czas ujawnienia się skutków zadziałania przyczyny zewnętrznej.

stanowisko o łączeniu cechy nagłości z czasem ujawnienia się skutków danego zdarzenia<sup>45</sup>.

Wprowadzenie elementu szkody na osobie do definicji wypadku przy pracy wymaga nowego spojrzenia na przesłankę nagłości. Zmianie uległy powiązania między poszczególnymi cechami tego pojęcia<sup>46</sup>. W tym kontekście należy zastanowić się, czy ujawnienie się szkody na osobie powinno charakteryzować się nagłością. Poglądy autorów – wyrażone przede wszystkim na gruncie obecnej ustawy wypadkowej – o tym, że cecha nagłości charakteryzuje przebieg wypadku, a nie wystąpienie jego skutku<sup>47</sup> oraz że nie musi ona dotyczyć przyczyny zewnętrznej ani skutków wypadku<sup>48</sup>, z uwagi na obecną definicję wypadku przy pracy, nie mogą być przyjęte za uzasadnione. Z literalnego brzmienia art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej wynika, iż na powstanie nagłego zdarzenia składają się dwa elementy, mianowicie przyczyna zewnętrzna powinna wywołać nagłe zdarzenie, którego nastąpienie powoduje szkodę na osobie. Wobec tego zaistnienie wskazanych elementów powinno charakteryzować się nagłością, podobnie jak określenie samego zdarzenia.

Ze względu na brzmienie obecnej definicji wypadku przy pracy – w mojej ocenie – nie można przyjąć poglądu, że wystąpiło nagłe zdarzenie, jeżeli po zadziałaniu przyczyny zewnętrznej nie pojawiła się szkoda na osobie. Dopiero w momencie ujawnienia się choć jej

---

45 Zob wyrok SN z 18.3.1999 r., II UKN 523/98, OSNAP 2000, nr 10, poz. 396, w którym wyrażono stanowisko, że ujawnienie się następstw chorób po upływie dniówki roboczej uniemożliwia uznanie wypadku przy pracy; tak też SN w wyroku z 30.6.1999 r., II UKN 24/99, OSNAP 2000, nr 18, poz. 697.

46 Tę kwestię zauważa też W. Sanetra, Wypadek w nowej wersji, PUSiG 2002, nr 12, s. 2; M. Drygala–Puto, Wybrane aspekty ustawodawstwa UE, Warszawa 2004, s. 17, 19. Autorzy stwierdzają, że z definicji wypadku przy pracy wynika, iż uraz ma nastąpić na skutek nagłego zdarzenia wywołanego przyczyną zewnętrzną. Natomiast w pojęciu urazu określa się, że to czynnik zewnętrzny ma spowodować owe uszkodzenie tkanek ciała. Zatem przyczyna zewnętrzna w definicji wypadku przy pracy odnosi się bezpośrednio do nagłego zdarzenia, a w pojęciu urazu do jego skutku, czyli uszkodzenia ciała.

47 Por. I. Jędrasik–Jankowska, Ubezpieczenie społeczne..., t. III, s. 164; Z. Salwa, Pojęcie wypadku przy pracy..., s. 18. Takie stanowisko wyraził też J. Loga na gruncie poprzedniej ustawy wypadkowej z 1975 r., J. Loga, Wypadek przy pracy. Pojęcie prawne..., 1981, s. 49.

48 Por. T. Zieliński, L. Florek (red.), Prawo pracy..., s. 249, W. Zarychta, T. Szymanek, Wypadki przy pracy..., s. 41 oraz I. Jędrasik–Jankowska, Ubezpieczenie społeczne..., t. III, s. 165.

części można taką kwalifikację stwierdzić. Z kolei wystąpienie szkody na osobie bez udziału przyczyny zewnętrznej także nie może być uznawane za nagłe zdarzenie w rozumieniu definicji wypadku przy pracy. Przyjmując literalną interpretację definicji wypadku przy pracy należy stwierdzić, że pojęcie „nagle zdarzenie” oznacza, że powinien wystąpić moment, w którym działanie przyczyny zewnętrznej, spowoduje uraz lub śmierć. Pod tym względem należy pozytywnie ocenić wprowadzenie do definicji wypadku przy pracy elementu szkody na osobie, której zaistnienie bardziej precyzuje moment wystąpienia zdarzenia. Na gruncie poprzedniego stanu prawnego z pewnością taka ocena zdarzenia była znacznie trudniejsza, bowiem z definicji wypadku przy pracy wynikało jedynie, że nagłe zdarzenie powinno być wywołane przyczyną zewnętrzną i pozostawać w związku z pracą (art. 6 ust. 1 ustawy z 12.6.1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych<sup>49</sup>). W związku z tym trudniej było określić moment powstania zdarzenia, szczególnie przy wystąpieniu przyczyny zewnętrznej wielokrotnie lub o charakterze ciągłym. W obecnej definicji wypadku przy pracy określenie urazu lub śmierci pozwala na ustalenie – nie raz bardziej precyzyjnie – chwili wystąpienia tego zdarzenia, które ma miejsce wówczas, gdy zadziała przyczyna zewnętrzna oraz powstaną wymienione rodzaje szkody na osobie. Moim zdaniem takiej argumentacji nie zmienia także brzmienie definicji śmiertelnego wypadku przy pracy w art. 3 ust. 4 ustawy wypadkowej, według której śmierć może wystąpić w ciągu sześciu miesięcy od dnia zdarzenia, a więc nie w sposób nagły. W niektórych przypadkach określone skutki nagłego zdarzenia mogą ujawnić się od razu, co pozwoli zakwalifikować zdarzenie jako wypadek przy pracy. Natomiast pojawienie się dalszych następstw tego wypadku w postaci śmierci zmieni jego kwalifikację na śmiertelny wypadek przy pracy.

Wydaje się, że wprowadzenie do pojęcia wypadku przy pracy określenia szkody na osobie spowoduje, że inaczej będą oceniane sytuacje, w których zagrożenie epidemiologiczne chorobą wścieklizny wywołane narażaniem się pracownika na styczność z zakażonymi zwierzętami – traktowane jako przyczyna zewnętrzna – było uznawane za wypadek

---

49 Dz.U. z 1983 r., Nr 30, poz. 144.

przy pracy<sup>50</sup>. Obecnie takie okoliczności – w mojej ocenie – powinny być kwalifikowane jako wypadek przy pracy dopiero wówczas, gdy skutkiem narażenia jest powstanie uszkodzenia ciała lub śmierci<sup>51</sup>.

## 5. Wnioski

Na tle dotychczasowych rozważań należy stwierdzić, że w doktrynie i orzecznictwie stosowano interpretację rozszerzającą cechy nagłości charakteryzującej pojęcie wypadku przy pracy, tym samym odchodząc od jej potocznego rozumienia. Praktyka sądowa doprowadziła do elastycznego ujmowania każdego z elementów definicji wypadku przy pracy, w tym pojęcia nagłości<sup>52</sup>. Ponadto nagłość powinna charakteryzować każdy element definicji wypadku przy pracy, mianowicie przebieg zdarzenia, przyczynę zewnętrzną i szkodę na osobie. Dopiero spłot, czy zbieg tych okoliczności oraz związek z pracą decyduje o powstaniu wypadku przy pracy. Oznacza to, że powinny one cechować się nagłością, a więc powstać w ciągu krótkiego czasu, w sposób nieoczekiwany, niespodziewany, nieplanowany, któremu nie udało się zapobiec. Ponadto powinny charakteryzować się nadzwyczajnością, zakłóceniem pracy, wyjątkowością w procesie pracy. Istotne jest określenie momentu, w którym powstała szkoda na osobie w wyniku działania przyczyny zewnętrznej. Owa przyczyna może wystąpić wielokrotnie, jednakże nie powinna mieć charakteru ciągłego, gdyż szkoda na osobie powstała na skutek działania takiej przyczyny jest właściwa danemu rodzajowi pracy i może być uznana za chorobę zawodową.

Dyskusyjne pozostaje zagadnienie ustalania ram czasowych dla wymienionych trzech elementów pojęcia wypadku przy pracy polegające na dosyć rygorystycznym przestrzeganiu czasu ich wystąpienia, czyli w ciągu doby pracowniczej. Wydaje się, że takie kryterium ustalone w sposób umowny, gdyż nie jest to wymóg ustawowy, nie powinno w każdym przypadku bezwzględnie decydować o tym, czy zdarzenie jest wypadkiem, czy nim nie jest. W konsekwencji, można byłoby

---

50 Zob. uchwała SN z 10.2.1984 r., III UZP 21/83, OSP 1985, nr 1, poz. 20.

51 Podobnego zdania jest J. Kuźniar, *Prawo pracy...*, s. 792, który stwierdził, że samo narażenie na chorobę wścieklizny nie może być kwalifikowane jako uraz.

52 Tak też T. Romer, *Pojęcie wypadku przy pracy*, *Monitor Prawniczy* 1993, nr 2, s. 35.



przyjąć, że działanie przyczyny zewnętrznej dłużej niż doba pracownicza lub ujawnienie się kolejnych skutków wypadku w następnym dniu po zajściu zdarzenia nie wyklucza jego kwalifikacji jako wypadku przy pracy, bowiem dalsze skutki wypadku mogą pozostawać w związku przyczynowym z tym zdarzeniem. Jest to ważne w takich szczególnych sytuacjach, kiedy ujawnienie się niektórych zmian w stanie zdrowia nastąpi później (np. po dwóch dniach okaże się że nastąpiło pęknięcie jakiegoś narządu wewnętrznego). Niekiedy mogą one w ostrzejszej postaci być zauważalne w jakiś czas po zajściu zdarzenia, gdyż najpoważniejszy skutek wypadku, jakim jest śmierć może nastąpić po jakimś czasie. Należy więc brać pod uwagę to, iż zdarzenie ma wywołać zmiany w organizmie, który cechuje się bardzo indywidualnymi właściwościami i może zareagować inaczej. Istotne jest ustalenie, że w danym momencie nastąpił zbieg dwóch okoliczności: działania przyczyny zewnętrznej i wystąpienie szkody na osobie. W związku z tym, nagłym zdarzeniem będzie taki stan, wydarzenie, kiedy uda się jednocześnie stwierdzić działanie przyczyny zewnętrznej i wystąpienie urazu lub śmierci. Dlatego też najbliższe jest mi stanowisko wyrażone przez W. Tomyna, który stwierdził, że nagłość zdarzenia powinna być oceniana w kontekście pojawienia się przyczyny i ujawnienia się skutku tej przyczyny<sup>53</sup>. W mojej ocenie, gdy zostanie stwierdzone uszkodzenie ciała, należy ustalić czy w momencie jego powstania działała przyczyna zewnętrzna, a zdarzenie pozostawało w związku z pracą. W tej sytuacji odpada konieczność tworzenia granic czasowych co do ujawnienia się kolejnych następstw tego zdarzenia, bowiem jeżeli pozostają one w związku przyczynowym z tym zdarzeniem, to powinny być uwzględnione.

Nagłość w pojęciu wypadku przy pracy powinna być raczej postrzegana w kategoriach losowych, a nie przez stosowanie ram czasowych. Dlatego zdarzenie charakteryzujące się nagłością powinno mieć charakter niespodziewany, nieplanowany itp.<sup>54</sup> Stosowanie ograniczenia czasowego, jakim jest doba pracownicza, może powodować, że w nie-

---

53 W. Tomyn, Wypadki: przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy, w szczególnych okolicznościach..., s. 40.

54 Podobnie tę cechę ujmuje I. Jędrasik-Jankowska, Ubezpieczenie społeczne..., t. III, s. 165, stwierdzając że nagłość zdarzenia należy oceniać w kategoriach biologicznych.

których sytuacjach, np. gdy wystąpi dłuższe oddziaływanie przyczyny zewnętrznej, uniemożliwi to stwierdzenie wypadku przy pracy z uwagi na to, że przyczyna zewnętrzna trwała za długo. Moim zdaniem nie jest także możliwe przyjęcie określania tej granicy czasowej oddzielnie dla każdego elementu definicji wypadku przy pracy, gdyż stanowiłoby to ograniczenie przy ocenie tych zdarzeń. Istotą nagłego zdarzenia w ujęciu definicji wypadku przy pracy jest wywołanie go przez przyczynę zewnętrzną i wystąpienie szkody na osobie w jednym momencie.

Na tle rozbieżności dotyczących oceny nagłości w definicji wypadku przy pracy pojawił się także pogląd o zbędności tego kryterium. Upatrywano w nim przede wszystkim różnicę między wypadkiem przy pracy a chorobą zawodową. Na gruncie poszczególnych stanów faktycznych, ustalenie przesłanki nagłości mogło sprawiać pewne trudności z uwagi na to, że nie była ona określana ścisłymi kryteriami i w dodatku odnoszona albo do przyczyny zewnętrznej, albo do skutków zdarzenia. Podstawową miarodajną oceną ustalania tej przesłanki były ramy czasowe, czyli dzień pracy. Dlatego też, jeżeli przesłanka nagłości nie była oceniana w znaczeniu dosłownym, a jej interpretacja w nauce i judykaturze nie była jednoznaczna, postulowano więc, aby nie różnicować zdarzeń na wypadki przy pracy i choroby zawodowe. Proponowano, aby wszystkie doznane urazy lub inne postaci szkody na osobie związane z pracą były objęte jednakową ochroną bez względu na rodzaj danego zdarzenia<sup>55</sup>. Z jednej strony przedstawioną propozycję można ocenić pozytywnie, gdyż nieuwzględnianie kryterium nagłości – ograniczonej do trwania doby pracowniczej – pozwoliłoby objąć ochroną prawną więcej zdarzeń związanych z pracą. Ponadto należy zauważyć, że wymóg tych granic czasowych jest ustalony w sposób sztuczny, gdyż nie odpowiada rozumieniu pojęcia nagłości w znaczeniu potocznym. Jednakże argumentem przemawiającym za pozostawieniem kryterium nagłości i podziału zdarzeń na wypadki przy pracy i choroby zawodowe jest to, iż ustalanie okoliczności i przyczyn każdego z tych zdarzeń wymaga innej procedury. To z kolei zapewnia prawidłowe postępowanie w zakresie stwierdzania wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Z tego względu wydaje się, że kon-

---

55 Por. W. Zarychta, T. Szymanek, Wypadki przy pracy..., s. 42.

cepcja o zniesieniu podziału zdarzeń na wypadki przy pracy i choroby zawodowe nie jest trafna. Natomiast ocena zdarzeń związanych z pracą pozostawiona jest przede wszystkim interpretacji pojęcia wypadku przy pracy.